

MOSSE maalisuoralla-seminaari Hanasaaren kulttuurikeskuksessa 6.9.2006

AVAUSSANAT

Kansliapäällikkö Jarmo Vaittinen, MMM

Vuonna 2002 Johannesburgin kestävän kehityksen huippukokouksessa asetettiin tavoite merkittävästi vähentää biologisen monimuotoisuuden köyhtymistä vuoteen 2010 mennessä. Pian tämän jälkeen EU tiukensi tavoitteen ”**monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseksi** vuoteen 2010 mennessä”. Jos tämä tavoite otetaan tosissaan, monien käytäntöjen täytyy muuttua – eikä tavoitetta siltikään todennäköisesti saavuteta. Meillä Suomessa tavoitteeseen suhtaudutaan silti vakavasti, ja monimuotoisuuden turvaaminen otetaan entistä tarkemmin huomioon luonnonvarojen kestävässä hyödyntämisessä, josta meillä Suomessa on jo pitkät perinteet. Luonnon kunnioittaminen on maa- ja metsätalousministeriön strategiaan hyväksyty arvo, joka kuvastaa hyvin sitä, että ilman luonnon kunnioittamista luonnonvaroihin perustuva kestävä tuotanto ei ole mahdollista.

Tutkimuksella on biologisen monimuotoisuuden turvaamisen ja luonnonvarojen kestävä käytön yhteen sovittamisessa sekä 2010 tavoitteen saavuttamisessa keskeinen merkitys. Tarvitaan tutkittua tietoa monimuotoisuuden tilasta, muutoksista ja niiden syistä ja vaikutuksista. Luonnon monimuotoisuuden monitahoiset yhteiskunnalliset, taloudelliset, sosiaaliset ja oikeudelliset kytkennät edellyttävät monitieteistä lähestymistapaa. Ekologinen tutkimus, joka on oleellista monimuotoisuuden perusteiden ja seurannan kannalta, ei yksin riitä. Ihminen on osa luontoa, eikä ihmistä tai ihmisen toimeentuloa saa tarpeettomasti uhanalaistaa muuta luontoa suojehtaessa. Ihmisen toiminnan ymmärtäminen on tärkeä osa palapeliä, jossa eri vaikuttimilla toimivat yksilöt ja yhteisöt pyrkivät vaikuttamaan toimintaympäristöjensä turvaamiseen.

Tätä seminaaria voidaan tästä näkökulmasta pitää yhtenä tärkeänä askeleena Suomessa haastaviin tavoitteisiin pyrittäessä. Täällä esillä olevia tutkimusohjelmia ovat rahoittaneet maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, sisäasiainministeriö, ulkoasiainministeriö, opetusministeriö, MTK r.y. sekä Metsäteollisuus ry. Tässä seminaarikokonaisuudessa on jo esitelty tuloksia lähinnä **MOSSE**na tunnetusta Monimuotoisuuden tutkimusohjelmasta, **PUTTE**-nimen saaneesta ”Puutteellisesti tunnettujen ja uhanalaisten metsälajien tutkimusohjelmasta” ja Ympäristöklusterin tutkimusohjelmasta.

Kahtena edeltävänä päivänä yli 60 tutkijaryhmää on esitellyt tuloksiaan. Aiheet ovat vaihdelleet loispistiäisten DNA-tuntomerkeistä maatalouden maisemaekologiaan ja metsien suojelun taloudellisiin ja sosiaalisiin vaikutuksiin, joten uutta tietoa on tuotu julkisuuteen todella poikkitieteellisesti. Useita hiljakkoin valmistuneita tai valmistumisvaiheessa olevia perusteellisia määritysoppaita on myös esitelty. Kaikkia näitä tuloksia olemme tarvinneet ja tarvitsemme jatkossakin, jotta ymmärrys monimuotoisuuden laajoista ulottuvuuksista edelleen lisääntyy.

Maaseudun kehitys tulevina vuosikymmeninä on merkittävä yhteiskunnallinen kysymys Suomessa. Maaseutua tulee kehittää niin, että se säilyy elinvoimaisena, luonnoltaan monimuotoisena ja elinympäristöltään viihtyisenä. Maaseutumaiseman ja luonnon monimuotoisuuden hoidon kysyntä tulee lisääntymään, jolloin tarvitaan uusia toimijoita. Tilausta on uudelle ammattikunnalle - ammattitaitoisille maiseman- ja luonnonhoidon yrittäjille. Tutkimuksen keinoin on selvitetty, mitä mahdollisuuksia luonnon monimuotoisuuden edistäminen tarjoaa maataloille uutena ansiomahdollisuutena. Kolmen tutkimusprojektin yhteishankkeena ilmestyy syksyllä 2006 erillinen, maanviljelijöille ja maanomistajille suunnattu keto-opas, jossa annetaan käytännön ohjeita ketojen ja muiden perinnebiotooppien hoitoon. Opas tulee todelliseen tarpeeseen, sillä perinnebiotoopit ovat sekä elinympäristöinä että lajistonsa puolesta Suomessa vakavasti uhattuina.

Luonnon monimuotoisuuden tila ja sen hoitotoimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi vaativat vakiintuneita seurantajärjestelmiä, jotta monimuotoisuuden turvaamista ja hoitoa voidaan suunnitella tuloksellisesti. Maatalouden luonnon monimuotoisuuden seurannan avuksi on kehitetty järjestelmä, jonka avulla voidaan indikaattorilajien - lintujen, perhosten, rikkakasvien, ja lierojen - avulla arvioida maatalouden vaikutusta luonnon monimuotoisuuteen. Vastaavia järjestelmiä on kehitetty metsäluonnon tilan seurantaan.

Tänään julkistetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman METSO:n tutkimusraportti. Raportin tietoja käytetään yhtenä perusteena, kun Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaamisesta tehdään ensi vuonna päätöksiä. Kokonaisarviointi METSO:n ekologisista, sosiaalisista ja taloudellista vaikutuksista valmistuu marraskuun alkuun mennessä. Tutkimustulosten perusteella on selvää, että vapaaehtoiset metsien suojelukeinot ovat lyöneet itsensä läpi maanomistajien keskuudessa. Maanomistajat ovat kiinnostuneita metsäisten elinympäristöjen suojelusta, jos prosessi toteutetaan vapaaehtoisein neuvotteluihin perustuen ilman ns. ”pakkosuojelun” uhkaa. METSO:n keinojen saavuttama suosio antaa lupauksia siitä, että meillä on nyt erinomainen tilaisuus toteuttaa toimivaa ja

laajasti hyväksyttyä metsien monimuotoisuuden suojelua yhteistyössä metsänomistajien kanssa. Tutkimus on antanut viitteitä, että vapaaehtoisten suojelukeinojen käytöllä metsien monimuotoisuutta voidaan turvata vaarantamatta merkittävästi kestäviä hakkuumahdollisuuksia. Meillä saattaa olla käsissämme avaimet "win-win" tilanteeseen metsien suojelun ja kestäväen käytön yhteensovittamisessa. Vuosi 2007 näyttää, miten METSON kokemusten perusteella Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaamisen jatkotoimista päätetään.

Hyvä seminaariyleisö - Tänään kuulemme kiinnostavia poimintoja monimuotoisuustutkimuksen viimeisimmistä tuloksista ja tutkimuksen tulevaisuudennäkymistä. Lisäksi tiedossa on alan asiantuntijoiden arvioita tulosten merkityksestä ja niiden soveltamisessa tulevaisuuden toimiin. Päivän päätteeksi luodaan katsaus monimuotoisuuden turvaamisen tulevaisuuden haasteisiin, joita ilmeisesti vielä riittää, vaikka olemmekin toimissamme jo hyvässä vauhdissa.

Toivotan kaikille antoisaa ja monimuotoista seminaaripäivää!